

ביאורים

ביום הקודם למדנו על ההסברים השונים לנבואת ישעיה: "וגר זאב עם כבש" [ישעיה יא, ו]. כסיוח, אומר הרמב"ם, שלמעשה אין זה משנה כיצד נפרש את הפסוק, כי הוא אינו מיסודות התורה. וכדי לראות היאך יהיה באחרית הימים בעניין זה עלינו פשוט להמתין.

העניין היסודי שכן עלינו להדגיש הוא ההימנעות מהסבר המאורעות כמשנים סדרי בראשית. הרמב"ם מוסיף שהטעות היא מובנת, כיוון שישנם מאורעות ספציפיים בתורה שאותם חייבים אנו להסביר כנס. אלו מאורעות נקודתיים שהיו נצרכים על מנת לאמת נבואות של נביא או לצורך אחר שהיה, והם אינם נמשכים זמן רב. הם אינם כטבע העולם הנמשך כהרגלו בלא שינוי.

כך גם אמר שלמה המלך ע"ה: "כל אשר יעשה האלוהים, הוא יהיה לעולם" [קהלת ג, יד], העניינים הטבעיים - ממשיכים בלא שינוי לעולם.

האמונה בהתרחשותם של ניסים מסוימים, ובכך שכוחו של הקב"ה אינו מוגבל והוא יכול לעשות הכל ברצותו, אינה נחלשת כשאנו מפרשים פסוקים או עניינים רבים בדברי חכמים שלא כפשוטם. ההפך הוא הנכון. אנו מאמינים בבורא כל יכול, שגם עשה ניסים רבים לעמו ולנביאיו, אלא שאותו בורא מנהיג את העולם על פי סדרי הטבע, וגם גילה לנו את דרכו זו, ועלינו לעבדו בכל עת ובכל שעה בעולם הטבעי שברא. לכן גם בימים שנראים לנו 'רגילים', ואין בהם שום נס מיוחד, עלינו להכיר במציאותו של הבורא ובכוחו הגדול, ולהמליכו על עצמנו ועל העולם.

הרחבות

• חידוש העולם ברצון ה'

העניינים הטבעיים נמשכים תמיד על מנהגייהם. הרמב"ם כותב שהעולם נוהג כמנהגו. ריבונו של עולם קבע בעולם את חוקי הטבע, ולפיהם העולם מתנהל.

בשמונה פרקים מוסיף הרמב"ם נדבך נוסף, הנוגע לשאלת הגזירה והבחירה: "ואמנם המאמר המפורסם... שעמידת האדם ושיבתו וכל תנועותיו בחפץ ה' יתעלה וברצונו - הרי הוא מאמר אמיתי, אבל על אופן מסוים. וזה כמי שהשליך אבן אל האויר, ונפלה למטה, שאומרנו בה כי ברצון ה' נפלה למטה - מאמר אמיתי, לפי שה' רצה שתהיה הארץ כולה במרכז, ולכן בכל עת שיושלך ממנה חלק למעלה - הרי הוא יתנועע אל המרכז... ועל זה האופן ייאמר באדם כשיקום וישב - שברצון ה' קם וישב, כלומר, שהוא שם בטבעו, בעיקר מציאות האדם, שיקום וישב בבחירתו. לא שהוא רצה בעת קומו שיקום ושלא יקום, כמו שלא רצה עתה בעת נפילת זו האבן שתפול ושלא תפול. וכלל הדבר, שתאמין, כי כמו שרצה ה' שיהיה האדם זקוף הקומה, רחב החזה, בעל אצבעות - כן רצה שיהיה מתנועע ונח מרצונו, ויפעל פעולות בחירות, אין כופה לו עליהן ולא מונע לו מהן" [פרק ח]. לפי הרמב"ם ריבונו של עולם קבע שהאדם יוכל לבחור האם לשבת או לקום - בדיוק כפי שקבע את חוקי הטבע - ומעתה כל בחירה של האדם תהיה אפשרית במסגרת חוקים אלו.

לעילוי נשמת שמחה בת משה ע"ה

עניינים אלה
אינם יסוד
האמונה

סוף דבר כל אלה הם דברים שאינם פנות התורה ואין להקפיד איהן ואמינו בהם, וצריך שימתין^ו האדם לגוף האמונה^ו באלו הדברים עד אשר יראו במהרה בימינו, ואז יתבאר אם הם מושל או מופת.

וכבר נודע שאנחנו נברך מאד^ו משנוי סדר בראשית. ואמנם יטעה כל מי שיטעה ממי שקדם^ו או יתאחר להיותם בלתי מדילים בין העניינים הנוהגים מנהג המופת, והם אשר לא יעמדו כלל ולא יתקיימו, ואמנם היו מפני הצורך, או לאמת נבואה; ובין העניינים הטבעיים הנמשכים תמיד, שהם מנהגו של עולם, אשר יבארו זכרונם לברכה ויאמרו תמיד "עולם כמנהגו נוהג", ואמרו אין מביאים ראיה מופעשה נסים.

ואמר שלמה "כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם עליו אין להוסיף וממנו אין לגרע". הנה כבר התבאר, שהעניינים הטבעיים נמשכים תמיד על מנהגייהם. וכבר בארנו גם כן זה ב"מורה הנבוכים", בדברנו בחידוש העולם.

שימתין - שיצפה. לגוף האמונה - לאמונה באופן כללי בביאת המשיח, ולא לפרטי תהליך הגאולה. נברך מאד וכו' - נשתדל שלא לפרש דברים כתופעה ניסית. ממי שקדם וכו' - מהדורות הקודמים או הבאים אחריו.